

Republika e Kosovës • Republika Kosovo • Republic of Kosovo
Institucioni i Avokatit të Popullit • Institucija Ombudsmana • Ombudsperson Institution

IZVEŠTAJ SA PREPORUKAMA

PREK KRASNIQI

Žalba br: 72/2015

U vezi sa nedostatkom efikasnih pravnih lekova

Za: G Arban Abrashi, Ministar
Ministarstvo Rada i Socijalne Zaštite

G. Hamdi Ibrahim, predsednik
Osnovni sud u Prištini

Priština, 17 tetor 2016

Cilj izveštaja

Ovaj izveštaj je zasnovan na pojedinačnu žalbu g. Prek Krasniqi, i cilj istog je da identifikuje neke od nedostataka institucionalnih aktivnosti u tretiranju ovog slučaja i da skrene pažnju Odeljenju za porodice palih boraca, ratnih invalida i civilnih žrtava (u daljem tekstu: OPPBRIPCŽ), odnosno Ministarstvu Rada i Socijalne Zaštite i Osnovnom Sudu u Prištini u vezi pružanja garantovanih pravnih i ustavnih mogućnosti za efikasne pravne lekove.

Prema činjenicama

I. OKOLNOSTI SLUČAJA

Činjenice, koje do sada mogu biti uspostavljeni, na osnovu dokumenata koje podnosi žalbe, kao i druge informacije koje ombudsman imao na raspolaganju, mogu se izneti na sledeći način:

1. U februaru 2009. godine, gospođa Marije Krasniqi iz sela Ramoc, opština Đakovica podnela je zahtev OPPBRIPCŽ kojim se zahteva da joj se prizna pravo na penziju porodica žrtava rata, za njenog ubijenog sina, pokojnog Pashk Gjon Abazi.
2. Dana 18. marta 2009. godine, OPPBRIPCŽ, nakon razmatranja zahteva (*Br. 04-03/412*) g-đe. Marije Krasniqi za priznavanje prava na penziju za porodice civilnih žrtava rata donosi odluku kojom se odbija zahtev g-đe. Krasniqi, uz obrazloženje da u dokumentima podnosioca žalbe, postoje tri različita prezimena.
3. Dana 22. aprila 2009. godine, u sektoru žalbi pri OPPBRIPCŽ, postupajući kao drugostepeni organ u žalbi g-đe Krasniqi, odlučeno je da ostane na snazi prvostepena odluka (vidi stav 4.) upućivajući nezadovoljnu stranku da u zakonskom roku pokrene upravni spor pred Vrhovnim Sudom Kosova (*Odluka br. 04-03/412, od 22. aprila 2009.god.*).
4. Dana 20. avgusta 2009. godine, Vrhovni Sud Kosova, tokom odvijanja upravnog spora po tužbi g-đe Krasniqi, protiv drugostepene odluke OPPBRIPCŽ-a (*Odluka br. 04-03/412, od 22. aprila 2009.god.*) doneo je odluku da je tužba žalitelja osnovana i da se predmet vrati OPPBRIPCŽ-u na ponovno razmatranje i odlučivanje (*Presuda A.br.330, od 20. avgusta 2009.god.*).
5. Dana 9. septembra 2009.godine, postupajući u skladu sa presudom Vrhovnog Suda Kosova (*A.br.330/2009 od 20. avgusta 2009. godine*) OPPBRIPCŽ ponovo je razmotrilo predmet g-đe Krasniqi i donelo je odluku koja glasi: “*Žalba se odbija*” uz obrazloženje: “*Prilikom odlučivanja po žalbi ponovo je utvrđeno da se ne ispunjuju zakonski uslovi za porodičnu penziju civilne žrtve. Uz žalbu se ne pružaju dokazi da je zakonski izvršena promena ličnog imena pokojnog Pashk Gjon Abazi na Krasniqi kao kod ostalih članova porodice u skladu sa Zakonom Br. 02/L-118 o ličnom imenu*”, upućivajući nezadovoljnu stranku da u pravnom roku ponovo pokrene upravni spor pred Vrhovnim Sudom Kosova (*Odluka br. 04-03/412 od 9. novembra 2009.god.*).

6. Dana 14. oktobra 2012.god. Vrhovni Sud Kosova, ponovo odvijanjem upravnog spora gđe. Krasniqi, protiv odluke OPPBRIPCŽ-a (*Odluka br. 04-03/412, od 9. septembra 2009.god.*) doneo je Presudu: “*Usvaja se Žalba, Poništava se Odluka Ministarstva Rada i Socijalne Zaštite, Odeljenje za Porodice Palih Boraca, Vojnih Invalida i Civilnih Žrtava u Prištini, br. 04-03/412, od 09.9.2009.god.*”. U obrazloženju Presude sud ističe: “*Podnositelj žalbe kao majka pokojnog je promenila prezime od Abazi u Krasniqi, zajedno sa svim ostalim članovima porodice, ali promenom prezimena se ništa nije promenilo u pogledu porodičnih odnosa između pokojnog sina Pashk i Podnosioca žalbe kao njegova majka [...]. Na kraju obrazloženja presude: “Sud obavezuje tuženi organ da postupa u skladu sa datim primedbama u ovoj presudi i nakon otklanjanja pomenutih nedostataka da donese pravičnu odluku zasnovanu na zakonu”.* (*Presuda A.br.848/2009, od 14. septembra 2012.god.*).
7. Dana 9. oktobra 2012. godine, postupajući po presudi Vrhovnog Suda Kosova (*A.br.848/2009, od 14. septembra 2014.god.*) OPPBRIPCŽ je ponovo razmotrilo predmet gđe. Krasniqi i ponovo je donelo odluku: “*Žalba se odbija*” uz obrazloženje da: “*Povodom ponovnog odlučivanja po žalbi, ponovo je utvrđeno da se ne ispunjavaju zakonski uslovi za porodičnu penziju civilne žrtve. Na osnovu činjenice da se ne pružaju dokazi da je zakonski vršena promena ličnog imena pokojnog Pashk Gjon Abazi kao i ostalih članova porodice podnosioca žalbe u skladu sa Zakonom Br. 02/L-118 o ličnom imenu [...]*”, upućivajući nezadovoljnu stranku da u zakonskom roku ponovo pokrene upravni spor pred Vrhovnim Sudom Kosova (*odluka br. 04-03/412, od 9. oktobra 2012.god.*).
8. Dana 21. marta 2014. godine, Osnovni Sud u Prištini, Odeljenje za upravne poslove doneo je rešenje zahtevom za g-đu. Krasniqi da obavi dopunu tužbe u roku od 8. dana (*Rešnje A.br.1354/2012, od 21. marta 2014.god.*).
9. Dana 15. oktobra 2014. godine, Osnovni Sud u Prištini, Odeljenje za upravne poslove doneo je Presudu, “*Usvaja se tužbeni-zahtev podnosioca žalbe Marije Krasniqi iz sela Ramoc, opština Đakovica. Poništava se Odluka Vlade Kosova - Ministarstvo Rada i Socijalne Zaštite, Odeljenja za Porodice Palih Boraca, Vojnih Invalida i Civilnih Žrtava, u Prištini pod Br. 04-03/412, od 09.10.2012.god. i predmet se vraća tužene strane na ponovno odlučivanje*”. (*Presuda A.1354/2012, od 15. oktobra 2014.god.*).
10. Dana 15. decembra 2014. godine, OPPBRIPCŽ u postupku razmatranja u slučaju g-đe. Krasniqi, postupajući u skladu sa presudom Osnovnog Suda u Prištini, Odeljenje za upravne poslove (*A.1354/2012, od 15. oktobra 2014.god.*) donelo je odluku da se gđi Krasniqi prizna pravo na penziju porodica civilnih žrtava rata od dana 1. novembra 2014.god.

11. Dana 12. januara 2015 godine, Sektor za žalbe pri OPPBRIPCŽ, u svojstvu drugostepenog organa u žalbi g-đe. Krasniqi, prava na naknadu od dana podnošenja zahteva (18 mart 2009), odlučio da odbije njenu žalbu upućivajući nezadovoljnu stranku da pokrene upravni spor pred Osnovnim Sudom u Prištini, Odeljenje za upravne poslove (*Odluka 04-03/412 od 12. januara 2015.god.*).
12. Dana 3. februara 2015.godine, g. Prek Krasniqi je podneo žalbu Instituciji Ombudsmana u ime njegove majke gospođe Marije Krasniqi, protiv Ministarstva Rada i Socijalne Zaštite (MRSZ), odnosno Odeljenju za porodice palih boraca, ratnih invalida i civilnih žrtava (OPPBRIPCŽ) u vezi odbijanja zahteva za priznavanje porodične penzije civilnih žrtava rata od dana podnošenja zahteva.
13. Dana 6. februara 2015. godine, gđa Krasniqi ponovo je podnela tužbu za pokretanje upravnog spora sa zahtevom za retroaktivnu naknadu prava na porodičnu penziju za civilne žrtve rata (*Sudski Predmet A.25/15, datirano 6. februar 2015.god.*).

II. RELEVANTNI PRAVNI INSTRUMENTI

14. Član 21. stav 2. i 3. Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu "Ustav") navodi sledeće:

" Republika Kosovo štiti i garantuje ljudska prava i osnovne slobode, predviđene ovim Ustavom." I " Svi su dužni da poštuju prava i osnovne slobode ostalih "

15. Član 24. stav 1. Ustava navodi sledeće: *" Pred zakonom su svi jednaki. Svako ima pravo na jednaku zakonsku zaštitu, bez diskriminacije",* dok član 32 Ustava navodi: *"Svako lice ima pravo da koristi pravna sredstva na sudske i administrativne odluke, koje uskraćuju njena/njegova prava ili interese, na zakonom propisan način".*
16. Član 53. Ustava navodi :*"Osnovna prava i slobode zagarantovana ovim Ustavom se tumače u saglasnosti sa sudskom odlukom Evropskog suda za ljudska prava",* dok član 54 navodi: *"Svako ima pravo na sudsku zaštitu u slučaju kršenja ili uskraćivanja nekog prava koje je garantovano ovim Ustavom, kao i **pravo na efikasne pravne mere ukoliko se utvrdi da je pravo prekršeno** ".*
17. Član 6. Evropske Konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, (u daljem tekstu "Konvencija") u stavu 1, navodi: *" Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ili o krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom [...]".*
18. Član 13. Evropske Konvencije o Ljudskim Pravima navodi *" Svako kome su povređena prava i slobode predviđeni u ovoj Konvenciji ima pravo na delotvoran pravni lek pred nacionalnim vlastima, bez obzira jesu li povredu izvršila lica koja su postupala u službenom svojstvu".*

19. Član 14 Evropske Konvencije o Ljudskim Pravima navodi: “ *Uživanje prava i sloboda predviđenih u ovoj Konvenciji obezbeđuje se bez diskriminacije po bilo kom osnovu, kao što su pol, rasa, boja kože, jezik, veroispovest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno poreklo, veza s nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status* ”.
20. Član 2. **Zakona Br. 02/L-2** o statusu i pravima palih boraca, invalida, veterana, pripadnika OVK, civilnih žrtava i njihovih porodica u stavu 6. navodi: “ *Civilnom žrtvom rata – smatra se osoba koja je umrla od posledice rata na Kosovu u periodu od 27.02.1998.god do 20.06.1999.god, i osobe koje se smatraju nestalim tokom ovog vremenskog perioda, kao i osobe koja su stradala od mina i od drugih eksplozivnih sredstava zaostalih iz rata*”, dok stav 11. ovog člana navodi: “ *Članovi uže porodice - u smislu ovog Zakona su: suprug, supruga, deca, vanbračna deca, usvojena deca, **roditelji**, očuh, maćeha, pastorak, pastorka, kao i vanbračni suprug/a.*”
21. Član 11 Zakona **Br. 02/L-2** o statusu i pravima palih boraca, invalida, veterana, pripadnika OVK, civilnih žrtava i njihovih porodica navodi: “ *Članovi uže porodice civilne žrtve rata, prema uslovima i kriterijumima određenih Ovim Zakonom, ostvaruju ova prava i beneficije:*
- a) *porodičnu civilnu penziju rata,*
 - b) *zdravstvenu negu primarnu i sekundarnu bez nadoknade u javnim zdravstvenim institucijama;*
 - c) *oslobađanje sa poreza na imovinu, ukoliko je uže porodica u teškom materijalnom stanju;*
 - d) *jeftinu i reduciranu tarifu potrošnje električne energije, ukoliko je uže porodica suočena sa teškim ekonomskom stanjem, i ispunjava kriterijume u skladu sa šemom za socijalnu pomoć;*
 - e) *Korisnici penzije prema redosledu su: suprug/a, deca, vanbračna deca, usvojena deca, roditelji, pastorak, pastorka*”.
22. Član 1 Zakona **Br. 04/L-054** o statusu i pravima palih boraca, invalida, veterana, pripadnika OVK, civilnih žrtava i njihovih porodica navodi: “ *Cilj donošenja ovog Zakona je određivanja statusa i **finansijska podrška preko penzija i posebnih beneficija** za kategorije proizašle iz rata OVK-a, koja sa svojim požrtvovanjem i doprinosom bili su odlučujući faktori za slobodu i oslobađanje zemlje*”, dok član 3, stav 1.10, navodi: “ ***Civilna žrtva rata** - osoba koje je ubijena ili ranjena od neprijateljskih snaga ,a kasnije poginula(umrla) u periodu od 27.02.1998 do 20.06.1999, kao i osobe koja su stradala od mina i od drugih eksplozivnih sredstava zaostalih iz rata u toku od tri godine nakon završetka rata*”.

23. Član 5, stav 1 Zakona **Br. 04/L-054** o statusu i pravima palih boraca, invalida, veterana, pripadnika OVK, civilnih žrtava i njihovih porodica navodi: “*U skladu sa prepoznavanjem i određivanjem statusa za kategorije ratnih penzija predviđene ovim zakonom: **Porodična penzija** koju ostvaruju uža porodica palog borca, uže porodice nestalih OVK, **uža porodica civilne žrtve rata** [...]”*, dok član 22, stav 1 navodi: “*Svi podneti zahtevi u nadležnom organu Ministarstva prema Zakonu Br. 02/Z-02, o Statusu i Prava Porodice Palih Boraca, Invalida, Veterana i Pripadnika OVK-a i Civilnih Žrtava Rata, koji su u toku razmatranja, posle stupanja na snagu ovog Zakona*”.
24. Član 12 Zakona Br. 03/L-202 o Upravnim Sporovima navodi: “*Presude suda donesene u upravnim sporovima su obavezne*”, dok član 43, stav 3 navodi: “*Ako poništenje upravnog akta prema stavu 2 ovog člana i ponovno odvijanje postupka pred nadležnim upravnim organom izazvaće za tužioca neku štetu, koji sa velikim poteškoćama popraviti, ili ako na osnovu službenih dokumenata ili drugih dokaza u predmetnim spisima jasno je da faktično stanje menja se od onoga što je potvrđeno u upravnom postupku, ili ako je **u istom upravnom sporu poništen pravni akt, dok nadležnim upravni organ nije postupio po presudi, sud može i sam potvrditi činjenično stanje ili drugog organa i na osnovu potvrđene činjenične stanje doneti presudu, odnosno odluku***”.
25. Član 46, stav 4 Zakona Br. 03/L-202 o Upravnim Sporovima navodi: “*Kada sud utvrđuje da osporeni upravni akt treba poništiti, može, ako priroda stvari dozvoljava i ako utvrđeno činjenično stanje tokom upravnog postupka pruža pouzdan osnov za to, **presudom može rešiti o upravnom stvar. Takva presuda zamenjuje poništeni akt***”, dok član 67, stav 1 navodi: “*Ako nadležni organ posle poništenja upravnog akta donese upravni akt protivno pravnom shvatanju suda, ili protivno primedbama suda u pogledu postupka, pa tužilac podnese novu tužbu, sud će poništiti osporeni upravni akt i **po pravilu, sam rešiti stvar presudom. Takva presuda u svemu zamenjuje aktom od nadležnog organa***”.

Analiza slučaja

26. Ustav kao najviši pravni akt jedne zemlje štiti i garantuje osnovna ljudska prava i slobode, stoga je u interesu funkcionisanja vladavine zakona i praktičnog ostvarivanja ovih prava. Ustavne garancije služe zaštiti ljudskog dostojanstva i funkcionisanja vladavine prava. Ustav u članu 21, izrazito navodi obavezu svih organa da poštuju slobode i prava ostalih, stoga ovo načelo je imperativ i treba da se poštuje od svih, uključujući i OPPBRIPCŽ i sudske institucije.
27. Član 24, Ustava u stavu 1 navodi da pred zakonom su svi jednaki. Svako ima pravo na jednaku zakonsku zaštitu, bez diskriminacije, dok član 32 Ustava navodi da svako lice **ima pravo da koristi pravna sredstva** na sudske i administrativne odluke, koje uskraćuju njena/njegova prava ili interese, na zakonom propisan način. Na osnovu te činjenice stvoren je širok spektar pravnih i drugih vezanih

akata (pod zakonskih), uključujući od skora i osnivanje Odeljenja za upravna pitanja u okviru Osnovnog Suda u Prištini, sa nadležnošću da odlučuje o svim upravnim sporovima na Kosovu. Zakonodavac je predvideo značajnim regulisanje ove oblasti, stoga istu je uredio imperativnim normama.

28. Ombudsman navodi da u skladu sa članom 53. Ustava, ljudska prava i osnovne slobode garantovane ovim Ustavom se tumače u skladu sa sudskim odlukama Evropskog suda za ljudska prava (u daljem tekstu “Evropski sud”), dok član 54 Ustava navodi da svako ima pravo na sudsku zaštitu u slučaju kršenja ili uskraćivanja nekog prava koje je garantovano ovim Ustavom ili zakonom, kao i pravo **na delotvoran pravni lek** ako se utvrdi da je takvo pravo prekršeno. Sa pravne analize slučaja vidi se da uprkos činjenici da postoji povreda prava gđe. Krasniqi od strane OPPBRIPCŽ-a, i uprkos činjenici da zakonodavstvo na snazi je obezbedio garancije za potrebne pravne lekove, ova sredstva se nisu pokazala kao efikasna.
29. Odluka Evropskog Suda, u slučaju *Leshçenko & Toliupas protiv Ukrajine* (slučaj br. 56918/00, od 8 novembra 2005), u vezi sa navodima tužioca da je dužina postupka u njihovom slučaju prekoračila zahtev za “razuman rok” propisan u članu 6, stav 1. Konvencije, Sud je utvrdio da ima kršenja, uprkos tome da je vlada tvrdila da je postupak bio složen i da ne postoje značajni periodi zakašnjenja koji se mogu pripisati domaćim vlastima, pokušavajući da argumentira da su podnosioci zahteva bili odgovorni za kašnjenja u predmetu koji je trajao deset godina, tako da je završeno konačnom odlukom Vrhovnog Suda, zaključivši da je **složenost predmeta** i ponašanje podnosioca zahteva i njihovih zastupnika **ne mogu da objasne preteranu dužinu trajanja postupka**.
30. U odluci Evropskog Suda u slučaju *Lukenda protiv Slovenije*, od 6. oktobra 2005.god. podnosilac predstavke se žalio da **raspoloživi pravni lekovi** u Sloveniji u vezi trajanja postupaka, **nisu bili efikasni**. On se pozvao uglavnom u članu 13. Konvencije koji predviđa: “Svako čija su prava i slobode, priznata ovom konvencijom, narušena ima pravo na pravni lijek pred nacionalnim vlastima, čak i onda kada su povredu ovih prava i sloboda učinila lica u vršenju svoje službene dužnosti“. Sud nakon razmatranja slučaja proglasio je zahtev prihvatljivim i procenio da je bilo povrede člana 6. stava 1. Konvencije, utvrdio da je takođe da je bilo povrede člana 13. Konvencije, zaključio da **pronađeno kršenje potiče zbog lošeg funkcionisanja zakonodavstva i nacionalne prakse**. Može se konstatovati da se slično dogodilo i u slučaju podnosioca žalbe, jer uprkos tome da je konstatovano da su pravni lekovi na raspolaganju gđe Krasniqi, isti se pokazali neefikasni, jer su bili zapostavljeni od strane OPPBRIPCŽ-a i nisu vratili pravdu na pravom mestu.
31. U odlukama Evropskog Suda kod pitanja “*Qufajco. shpk protiv Albanije*,” od 2. oktobra 2003.god., i pitanje “*Ramadhi i drugi protiv Albanije*”, od 13. novembra 2007.god. o kršenju prava podnosioca žalbe da imaju redovno pravilan postupak, kao rezultat neuspeha odgovornih vlasti da izvrše upravne odluke konačnog

oblika, i konačne sudske presude, sud je upozorio da je izvršenje odluka sastavni deo “suđenja“ u smislu člana 6. i kašnjenja u izvršenju istih može da povrediti suštinu prava na pravično suđenje. Evropski Sud napominje da, **bez obzira na činjenicu da li smo pred sudskom ili administrativnom odlukom koja je konačna, domaći zakon i Konvencija predviđa da se odluka sprovede inače predstavlja kršenje člana 6, stava 1. Konvencije.**

32. U smislu odredbe člana 14. Evropske Konvencije o ljudskim pravima, Ombudsman podseća da Konvencija navodi da uživanje prava i sloboda predviđenih u Konvenciji obezbeđuje se bez diskriminacije po bilo kom osnovu kao što su pol, rasa, boja kože, jezik, vera, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno poreklo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovinsko stanje, rođenje ili bilo koji drugi status. U smislu ove odredbe primećuje se da se radi o nejednakom tretmanu gđe Krasniqi u odnosu na druge korisnike koji su imali koristi od socijalne penzije prema socijalnoj šemi za lica u ovoj kategoriji, stoga može se zaključiti da je postupanje OPPBRIPCŽ-a bila diskriminaciona.
33. Član 2 **Zakona Br. 02/L-2** o statusu i pravima palih boraca, invalida, veterana i članova OVK i porodica civilnih žrtava rata u stavu 6, navodi da se civilnom žrtvom rata smatra osoba koja je ubijena ili ranjena od neprijateljskih snaga, a kasnije poginula (umrla) u periodu od 27.02.1998 do 20.06.1999, kao i osobe koje su stradale od mina i od drugih eksplozivnih sredstava zaostalih iz rata u toku od tri godine nakon završetka rata”, dok stav 11 ovog člana navodi Da su članovi uže porodice - u smislu ovog Zakona su: suprug, supruga, deca, van-bračna deca, usvojena deca, **roditelji**, očuh, maćeha, pastorak, pastorka, kao i vanbračni suprug/a”. Iz analize ovog slučaja vidi se da je gospođa Krasniqi podnela zahtev da joj se prizna pravo na penziju za ubijenog sina, prema ovoj zakonskoj odredbi, ali njen zahtev je odbijen od strane OPPBRIPCŽ-a, u suprotnosti sa zakonom.
34. Član 1. Zakona **Br. 04/L-054** o statusu i pravima palih boraca, invalida, veterana, pripadnika Oslobodilačke Vojske Kosova, civilnih žrtava i njihovih porodica (*koji je stavio van snage Zakon Br. 02/L-2*), navodi da cilj donošenja ovog Zakona je određivanja statusa i **finansijaska podrška preko penzija i posebnih beneficija** za kategorije proizašle iz rata OVK-a, koja sa svojim požrtvovanjem i doprinosom bili su odlučujući faktori za slobodu i oslobađanje zemlje, dok član 3, stav 1.10, navodi da je **Civilna žrtva rata** osoba koja je ubijena ili ranjena od neprijateljskih snaga, a kasnije poginula (umrla) u periodu od 27.02.1998 do 20.06.1999, kao i osobe koja su stradale od mina i drugih eksplozivnih sredstava zaostalih iz rata u toku od tri godine nakon završetka rata. Ombudsman s pravom postavlja pitanje da li je konkretan slučaj tretiran na osnovu njegovih zasluga u skladu sa ciljem zakona koji navodi da su ove kategorije proizašle iz rata OVK-a sa njihovim požrtvovanjem i doprinosom ključni faktori za slobodu i oslobađanje zemlje?
35. Član 5, stav 1. Zakona **Br. 04/L-054** o statusu i pravima palih boraca, invalida, veterana, pripadnika Oslobodilačke Vojske Kosova, civilnih žrtava i njihovih

porodica navodi da u saglasnosti sa priznavanjem i utvrđivanjem statusa za kategorije proizašle iz rata, Utvrđene penzije ovim Zakonom su: **porodična penzija** koju ostvaruje uža porodica palog borca, uža porodica nestalog pripadnika OVK-a, **uža porodica civilne žrtve rata**, itd, dok član 22, stav 1 ovog zakona navodi da svi podneti zahtevi u nadležnom organu MRSZ prema Zakonu Br.02/Z-02, o statusu i prava porodice palih boraca, invalida, veterana i pripadnika OVK-a i civilnih žrtava rata, **koji su u toku razmatranja, posle stupanja na snagu ovog Zakona**, regulisaće se i odrediće se prema odredbama ovog Zakona. Iako je ovaj zakon stupio na snazi dok se razmotrila žalba gđe Krasniqi, izmena zakona nije imala nikakav uticaj na rešavanje ovog pitanja, ali zahtev gđe. Krasniqi je nastavio da cirkuliše od jedne institucije na drugu na relaciji MRSZ - Sud i obrnuto.

36. Član 12. Zakona Br. 03/L-202 o upravnim sporovima definiše da su presude suda donesene u upravnim sporovima **obavezujuće** za stranke kojima su upućene, dok član 43, stav 3. definiše mogućnost da kod slučajeva kada se vrši poništenje upravnog akta i ponovno odvijanje postupka pred nadležnim upravnim organom prouzrokuje za tužioca štetu, koja bi se velikim poteškoćama mogla popraviti, ili ako na osnovu službenih dokumenata ili drugih dokaza u predmetnim spisima jasno je da **faktično stanje menja** se od onoga što je potvrđeno u upravnom postupku, ili ako **je u istom upravnom sporu poništen je upravni akt**, dok **nadležni upravni organ nije postupio po presudi, sud može i sam potvrditi činjenično stanje ili drugog organa i na osnovu potvrđenog činjeničnog stanja doneti presudu, odnosno odluku**. Okolnosti slučaja pokazuju da imamo ponavljanje postupka i kontinuirano odbijanje zahteva od strane OPPBRIPCŽ-a, ali nijedan od Sudova u njihovim sudskim postupcima nije koristio zakonsku mogućnost da donese zaslužnu odluku u vezi sa sporom.

37. Član 46, stav 4 Zakona Br. 03/L-202 o upravnim sporovima utvrđuje mogućnost da kada sud može da zaključi da osporeni upravni akt treba da se poništiti, može poništiti isti, ako priroda stvari dozvoljava i ako podavi i izvođene činjenice tokom upravnog postupka pruža pouzdan osnov za to, stoga sud **presudom može rešiti o upravnoj stvari i presuda zamenjuje poništeni akt**. Takva presuda zamenjuje poništeni akt”, dok član 67, stav 1 navodi mogućnost da u nekoj situaciji kada sud može da zaključuje da osporeni upravni akt treba da se poništi ponovo donese upravni akt protivno pravnom shvatanju suda, ili protivno primedbama suda u pogledu postupka, dok tužilac podnosi novu tužbu, sud treba poništiti osporeni upravni akt i **po pravilu, sam će rešiti stvar presudom**. Prema analizi ovog slučaja je jasno da je sud imao sve raspoložive pravne mogućnosti za rešavanje u suštini ovaj slučaj podnosioca žalbe, jer nakon poništenja upravnog akta bilo je jasno da naredni upravni akt OPPBRIPCŽ-a je donošen ponovo u suprotnosti sa pravnim mišljenjem suda i u suprotnosti sa napomenama suda u pogledu postupka, stoga kada je gospođa Krasniqi podnela novu tužbu, **sud je trebao da stavi na snagu ovu zakonsku odredbu, da poništi osporeni akt i, po pravilu, sam da odlučuje o ovom pitanju presudom**.

Zaključci Ombudsmana

38. Ombudsman, na osnovu izvođenih dokaza i prikupljenih činjenica, kao i relevantnih zakona, **zaključuje da je žalba podnosioca žalbe opravdana i da je došlo do kršenja osnovnih ljudskih prava i sloboda**. Ombudsman na osnovu činjenica i gore opisanih okolnosti, smatra da je OPPBRIPCŽ, doneo neosnovane i nezakonite odluke kojima je odbio pravo na porodičnu penziju gđi Krasniqi, uprkos tome da su sudovi utvrdili da su upravne odluke OPPBRIPCŽ-a neosnovane. Sud je preporučio OPPBRIPCŽ-u da ima u obzir nalaze u odlukama istog, uz obrazloženje da promena porodičnog prezimena u slučaju podnosioca žalbe nije promenila nijednu okolnost u odnosu na člana porodice, kao i promena porodičnog prezimena je odobreno po presudi br. 201-82 od 3. maja 2002. godine.
39. Ombudsman smatra da Sudovi u nijednu od svojih postupaka u ovom slučaju (*vidi stavove 6, 8 i 11 ovog izveštaja*) nisu se upustili u primeni materijalnog prava u slučaju gđe Krasniqi i ovaj defekat je pratio sistematično sudove u upravnim sporovima, pošto su oni samo konstatovali zakonske prekršaje u odlukama OPPBRIPCŽ-a, ali **nisu** iskoristili mogućnost i pravnu nadležnost da isprave ove povrede menjajući odluku OPPBRIPCŽ-a presudom, u skladu sa Zakonom o Upravnim Sporovima (*vidi stav 38*).
40. Ombudsman zaključuje da je sud, vraćanjem predmeta kod upravnog organa za ponovno odlučivanje, je učinio da presude budu neefikasne i pravda da ne bude uspostavljena na pravom mestu. Besmislena je činjenica da u sudskim odlukama (u sve tri presude) samo je zaključeno da je bilo zakonskih povreda, ali nisu preduzete mere da se obavezuje prekršilac (OPPBRIPCŽ) da preduzima neophodne mere za eliminisanje povreda i da nadoknadi oštećenu stranku, čime je oslabila snaga i poverenje u sudstvo.
41. Ombudsman, na osnovu gore rečenog, u skladu sa članom 135, stav 3. Ustava Republike Kosovo: *“Ima pravo da vrši preporuke i predlaže mere, onda kada primeti kršenje prava i sloboda ljudi od strane organa javne administracije i ostalih državnih organa”*. U smislu člana 16, stav 8, Zakona o Ombudsmanu Br. 05/L-019, Ombudsman je nadležan: *“Da pruža opšte preporuke za funkcionisanje sudskog sistema”*, dok prema članu 18, stav 1.2 istog zakona, Ombudsman snosi odgovornost: *“da skrene pažnju na slučajeve kada institucije krše ljudska prava i da podnese preporuke da se prekine sa takvim slučajevima, a kada je to neophodno da izrazi svoje mišljenje o stavovima i reagovanju odgovarajućih autoriteta u vezi takvih slučajeva”*.

Stoga, Ombudsman

PREPORUČUJE

Ministarstvu Rada i Socijalne Zaštite, da:

- ***U skladu sa nadležnostima i ovlaštenjima koja proizilaze iz zakona, da tretira zahteve i žalbe građana na osnovu izvedenih dokaza, i da se pruži posebna pažnja sudskim presudama i da ih proceni za donošenje pravične odluke za stranke i da ih ne vrata nazad na sudskim postupcima.***

Osnovnom Sudu u Prištini, *Odeljenje za upravna pitanja* da:

- ***U skladu sa nadležnostima i zakonskim ovlašćenjima da preduzme sve neophodne radnje da u parnici upravnog spora, osim povreda postupaka da se odlučuje i o zaslužnim pitanjima predmeta, jer u mnogim slučajevima odluka za kršenje postupaka strankama se ponovo odbija zahtev od strane upravnog organa.***

U skladu sa članom 132, stav 3. Ustava Republike Kosovo (“Bilo koji drugi organ ili institucija, koja sprovodi legitimnu vlast u Republici Kosovo je dužna da odgovori na zahteve Ombudsmana i da mu/joj predstavi sva dokumenta i informacije koje su od njega zatražena u saglasnosti sa zakonom”) i članom 28. Zakona Br. 05/L-019 o Ombudsmanu (“Autoriteti, kojima je Narodni Advokat uputio preporuke, zahtev ili predlog za preduzimanje konkretnih mera, . . . treba da odgovore u roku od trideset (30) dana. Odgovor treba da sadrži razloge u pisanoj formi o preduzetim radnjama u vezi navedenog pitanja”), ljubazno vas molimo da nas informišete o radnjama koje ćete preduzeti u vezi sa ovim pitanjem.

S poštovanjem,

Hilmi Jashari

Ombudsman